

Lactose and Law:
Reflecting on the Custom to Eat Dairy on Shavuot

Rav Jared Anstandig

AAOM

What is the custom?

1. פירושים ופסקים לרבינו אביגדור צרפתי עמוד תעה

Avigdor Cohen ben Elijah of Vienna (fl. mid-13th century) was the earliest of the great Talmudists of Austria. The most prominent scholars of Germany often applied to him for advice on difficult ritualistic problems, theoretical or practical, and attached great importance to his decisions. He had also distinguished pupils, among whom was the eminent Rabbi Meir of Rothenburg.

העולם מקשים למה אוכלים בלדן בשבועות. ונראה רמז מן התורה (כמדבר כח כו) וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם ראשי תיבות חלב בשבועות^{טו}), אבל [פלאדן] איני יודע.

The world asks why we eat *beladan* on Shavuot. It seems that there's a hint in the Torah when discussing the holiday of Shavuot it says "mincha **chadasha lashem beShavuoteichem**" which stands for **chalav** on Shavuot. But *Peladan* I don't know.

2. ספר כלבו סימן נב

The author of the Kol Bo was apparently R. Aharon ben R. Jacob ha - Cohen of Narbonne, France (sometimes mistakenly identified as R. Aaron of Lunel) . He lived in the thirteenth and fourteenth centuries and spent some time in Spain. Kol Bo contains Halakhic rulings and discussions of customs on a variety of subjects in 148 sections.

גם נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב (שיר השירים ד, יא) דבש וחלב תחת לשונך

They also have the custom of eating milk and honey on Shavuot because the Torah is compared to honey and milk as it says in Shir HaShirim "Honey and Milk are beneath your tongue"

3. ספר מנהגים דבי מהר"ם – שבועות

Rabbi Meir ben Baruch of Rothenburg was born ca. 1215 in Worms, Germany, and died in captivity in the Ansheim prison in Germany in 1293. Rabbi Meir was a leading German Tosafist, and he was considered the outstanding Ashkenazic halachic authority of his generation.

נהגו לאכול בו כל מיני מאכלים מתוקים כגון דבש וחלב משוי' דבש וחלב תחת לשונך ונדרש על מתן תורה.
They have a practice to eat all types of sweets like honey and milk, like the verse states “milk and honey under your tongue” and it’s explained to be about the Giving of the Torah.

4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד- רמ"א

Rabbi Moses ben Israel Isserles (Rema) was born in 1525 (1530?) in Cracow, Poland, and died there in 1572. An outstanding halachic authority, Rema lived in Cracow, where he served as head of the rabbinic court and yeshivah. He corresponded with rabbinic scholars in Germany, Poland, and northern Italy, and appended important notes (hagahot) , which reflected Ashkenazic halachic practice, to Rabbi Joseph Caro's Shulchan Aruch, which reflected Caro's Sephardic practices.

ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות; ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

Every place has the custom to eat dairy on the first day of Shavuot. And, it seems to me the reason is like having two cooked things at the Seder, which corresponds to two sacrifices, so we eat dairy and then meat because we'd end up having to eat two loaves of bread on the table, which is like the altar, in remembrance of the sacrifice given on Shavuot.

The Problem (?) with the Custom

5. רמב"ם הלכות יום טוב ו:יז-יח

One of the greatest Torah scholars of all time, Rabbi Moses ben Maimon (Rambam, Maimonides) was born in Cordova, Spain in 1138, and died in Egypt in 1204. In 1148, after Spain was invaded by a fanatic Muslim tribe from North Africa, Rambam's family went into exile, and eventually settled in Fez, Morocco, in 1160. In Fez, Rambam also studied medicine, and later he earned his livelihood as a physician. In 1165, his entire family left Morocco and moved to Israel, although difficulties subsequently forced the family to leave Israel for Egypt.

...חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו

ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו. כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין...

One is obligated to rejoice on the holidays, him and his children and his wife and his household and everyone who relies upon him. As it says in the Torah – “You shall rejoice on your holidays” and even though the reference there is to the Korban Shelamim, there is still within that the concept of subjective happiness... How so? Children you give nuts and treats to them. Women you give them nice clothing, and men eat meat and drink wine for there is no rejoicing without meat and wine...

6. בית יוסף אורח חיים סימן תקכט

Rabbi Joseph ben Ephraim Caro was born in Toledo, Spain in 1488, and died in Safed in 1575. He is also called Maran ("our master") or Ha - Mechaber ("the author", i. e. the halachic author par excellence) . Caro left Spain in 1492 as a result of the Spanish expulsion of the Jews, and settled with his family in Turkey. In 1536, he emigrated to Israel and became the chief rabbi of Safed, an important center of Jewish learning and industry. Caro's magnum opus is his Beit Yosef ("House of Joseph"). This work quickly became accepted throughout the Jewish world as halachically authoritative

ובפרק ערבי פסחים (קט.) תנו רבנן חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל... תניא רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר (דברים כז ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר (תהלים קד טו) ויין ישמח לבב אנוש. ויש לתמוה על הרמב"ם למה הצריך שיאכלו בשר וישתו יין דהא בברייתא קתני דבזמן הזה אין שמחה אלא ביין ומשמע דביין סגי בלא בשר:

In the Talmud we read that a man must rejoice and make his children and household rejoice... The Talmud quotes a Beraita: Rabbi Yehuda ben Beteira says, “In the time of the Temple, there is no rejoicing except with meat... now that there is no Temple, there is no rejoicing except with wine... And, one has to wonder about Maimonides requiring meat and drinking wine, with the Tamud explicitly excluded meat nowadays. It implies that nowadays wine is enough.

7. דרכי תשובה סימן פט

Rav Zvi Hirsh ben Rav Shlomo Shapira was born in Poland, 5610 (1850) to a family of Hassidic Torah scholars. In 5641 (1881) When his father passed away in 5653 (1893), he inherited his father's position as Rav of Munkatch

והנה שמעתי שיש שאינם רוצים למנוע מלאכול ביום בשר לכבוד יו"ט ויחכמו שבלילה אוכלין בסעודתם רק מאכלי חלב ובסעודת שחרית אוכלין רק מאכלי בשר באמרם שבזה יוצאין י"ח לכ"ע... נכון לפני יותר המנהג שקבלתי מרבתי ומאבותי הקדושים נ"ע לאכול המאכלי חלב בעצרת תיכף אחר התפלה בשעת הקדושה רבא בלא פת רק בדרך סעודת ארעי ומברכין ברכה אחרונה וממתינין בערך שעה ויותר ואוכלין סעודת שחרית בבשר ויין ויוצאין בזה לכ"ע רק שצריך להצוץ את שיניו קודם הסעודה מהגבינה שבין השינים כנ"ל וזהו המנהג המובחר לפענ"ד ובה יוצא י"ח לכ"ע

I heard that there are those who refrain from eating meat during the day, because of Simchat yom tov. And they wisely eat their dairy meal at night and for lunch they have meat, thus fulfilling all positions... And it seems even more correct to me, that which I received from my rabbis and fathers, to eat dairy right after services for Kiddush... wait an hour or more, and then eat the meat meal with wine. And this fulfills all opinions. One just must be careful to clean one's teeth of any dairy and this is the preferred practice.

The idea behind it

8. אביגדור הצרפתי, כלבו מהר"ם

9. עקדת יצחק פירוש סימן סז

Isaac ben Moses Arama (c. 1420 – 1494) was a Spanish rabbi and author. He was at first principal of a rabbinical academy at Zamora (probably his birthplace); then he received a call as rabbi and preacher from the community at Tarragona, and later from that of Fraga in Aragon. He officiated finally in Calatayud as rabbi and head of the Talmudical academy. Upon the expulsion of the Jews in 1492, Arama settled in Naples, where he died in 1494.

אמנם באו שתי הלחם לרמוז אל הכנתם אל שתי תורות תורה שבכתב ותורה שבע"פ

Indeed, the two loaves come to represent the Written and Oral Torah.

R. Avraham Ha - Levi Gombiner was born ca. 1637 in Gombin, Poland, and died in Kalisch in 1683. As a youth he witnessed the Cossack uprisings in 1648 - 1649, in which most of his family was murdered. R. Avraham studied for many years in Lissa, and was appointed a religious judge (dayyan) in Kalisch. R. Avraham wrote Magen Avraham, a commentary on Shulchan Aruch Orach Chaim, before he was thirty. The work cites sources for and explanations of the rulings of R. Yosef Karo, the author of the Shulchan Aruch, and R. Moshe Isserles (ReMA) . Sometimes Magen Avraham disagrees with these scholars

חלב. יש הרבה טעמים ומ"כ הטעם דאיתא בזוהר שאותן ז' שבועות היו לישראל שבעה נקיים דוגמת אשה המיטהרת מנדתה וידוע שדם נעכר ונעשה חלב, והיינו מדין לרחמים, ומנהג אבותינו תורה היא...

There are many reasons given, and the reason, with basis in the Zohar, is that the 7 weeks of Shavuot are comparable to the 7 clean days a woman waits before going to the Mikvah to become pure. And, we know that there is a linkage between blood and milk, and milk represents mercy.

Rabbi Israel Meir HaKohen was born in 1839 and died in 1933 (in Radin, then Poland, now Byelorussia. He wrote many influential works on halakhah and ethics. The Mishnah Berurah became very popular and to this day is one of the most important halakhic works on Orach Chaim among Ashkenazic Jews.

(יב) מאכלי חלב - עיין מ"א ואני שמעתי עוד בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה כי בעת שעמדו על הר סיני וקבלו התורה [כי בעשרת הדברות נתגלה להם עי"ז כל חלקי התורה כמו שכתב רב סעדיה גאון שבעשרת הדברות כלולה כל התורה] וירדו מן ההר לביתם לא מצאו מה לאכול תיכף כ"א מאכלי חלב כי לבשר צריך הכנה רבה לשחוט בסכין בדוק כאשר צוה ה' ולנקר חוטי החלב והדם ולהדיח ולמלוח ולבשל בכלים חדשים כי הכלים שהיו להם מקודם שבישלו בהם באותו מעל"ע נאסרו להם ע"כ בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב ואנו עושין זכר לזה:

See Magen Avraham. And I heard the correct reason, for at the time they were standing at Sinai and received the Torah [for within the 10 Commandments the entire Torah is subsumed] they went hoe and they couldn't find anything to eat except for dairy because any meat they had would require shechita and all the rules for slaughtering animals and they didn't have any meat pots. So, they dairy and so we do too.

Moishe Sternbuch (also written Moshe / Moses Shternbuch, Hebrew (משה שטרנבוך) is a Haredi rabbi who serves as the Vice-President of the Rabbinical Court and the Ra'avad (Chief) of the Edah HaChareidis in Jerusalem. He resides in Har Nof where he is the rabbi of the local GR"A Synagogue, named after the Vilna Gaon of whom he is a direct descendant.

ומרגלא בפומי טעם אחר למנהג אכילת חלב, ע"פ הגמרא בבכורות דס"ד דחלב אסור משום אבר מן החי קמ"ל מקרא דשרי, ויש לומר שלפני מתן תורה באמת היה אסור החלב משום אבר מן החי, ורק בתמן תורה הוא דהותר להם החלב ע"כ חביבה להם אכילת חלב, ולכן נוהגין לאכול מאכלי חלב.

It's a known thing that we eat dairy on Shavuot. And the reason is based on the Gemara which entertains that dairy would be prohibited as food from a living animal if not for an explicit verse. And so, it's possible that dairy was prohibited to the people and was only permitted after the Torah was given. Dairy is therefore dear to the people and we therefore have the practice of eating it.

Yosef Dov Soloveitchik (born 1820 in Nesvizh, Minsk Governorate, Russian Empire; died 1892 in Brest-Litovsk, Grodno Governorate, Russian Empire) was the author of Beis Halevi, by which name he is better known among Talmudic scholars. He was the great-grandson of Rabbi Chaim Volozhin.

וזהו הענין שנוהגין בעצרת לאכול מאכל חלב, ועיקר הכוונה בזה דביו"ט מצוה לאכול בשר דאין שמחה אלא בבשר ובעצרת אוכלין גם חלב מקודם כדי לקיים ההבדל והזריזות שיש בין לאכול חלב לבשר והוא הקינוח והדחת הפה כדי לקיים מצוה שבאכילה.

And, this is the reason for our practice to eat dairy on Shavuot, that on Yom Tov there is a requirement to eat meat, for there is no rejoicing without meat. And on Shavuot we also eat dairy in order to fulfill being careful when going from dairy to meat, which is washing the hands and rinsing the mouth out.